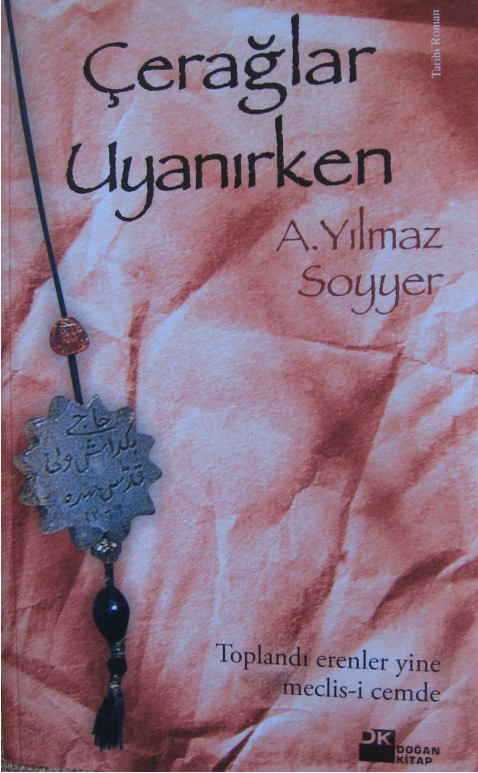

BEKTAŞİLİĞİN EN ZOR DÖNEMİ ROMANLAŞTI

Bektaşilik ve özellikle de 19. yüzyıldaki Bektaşilik üzerine araştırmalarıyla tanınan A. Yılmaz Soyger'in "Çerağlar Uyanırken" adlı romanı Doğan Kitap'tan çıktı.

"Çerağlar Uyanırken", ismini Bektaşi ayin-i cemlerinde çerağların uyandırılışından yani mumların yakılışından almakta. Bektaşi kültüründe yakmak yerine uyandırmak tabiri kullanıldığından yazar romana isim olarak bu önemli kavramı seçmiş bulunuyor.

Roman, 1826'da Bektaşi tekkelerinin kapatılması döneminde idam edilen Üsküdar Bektaşi Dergahı babalarından Kıncı Baba'nın oğlunun üzerine kurgulanmış bulunmakta. Olay 1848 yılında başlar. Kıncı Baba'nın oğlu Hasan, annesi Hatice Anabacı tarafından medreseye verilmiştir. Hatice anabacı devletin baskısına dayamayarak oğluna Bektaşilikle ilgili hiçbir şey öğretmemiş, kocasından kalan bütün kitapları da evin bodrumuna gizlemiştir. Hasan her ne kadar bir medrese mollası olarak yetişse de medresenin genel kanaatinin haricinde bir mezhebi kendisine yol olarak seçmiştir. Yüzlerce yıl önce tarihe gömülmüş bulunan İslam

rasyonalistlerinin (akliyecilerinin) yolu Mutezileyi benimsemiştir. Belki de kendi kendine “siz babamın inancını yasakladınız ben de sizin yok ettiğiniz başka bir inancı benimsedim” demektedir. Hasan medresede yalnız değildir. Babasının arkadaşlarından Mevlevi Nurullah molla onu her zaman korumuş kollamış ve Farsça öğretmiştir. İşte tam bu sırada evlerine babasının arkadaşlarından Edhem Baba'nın eşi ve kızları misafirliğe gelir. Hasan'a Edhem Baba'nın kızı Gülendama evlilik yolu gözükür. Bu evlilik sürecinde hem Bektaşilik hem de Hasan yeniden yapılır.

Yazar romanda 19. yüzyıl İstanbul'unun bütün özelliklerini titizlikle vermeye çalışmaktadır. Özellikle tekke medrese çekişmesi ve Bektaşiliğin prensipleri detaylarıyla anlatılmaktadır. 1848 sonrası Bektaşiliğin yeniden faaliyete başlama yıllarıdır ve artık II.Mahmud ölmüş, dördüncü eşi Pertevniyal Valde Sultan oğlunun saltanatı sürecinde Bektaşi tekkelerini tamire başlatmıştır.

Çerağlar Uyanırken bu uyanış döneminin acılarını, sevinçlerini, aşklarını ve muazzam İstanbul kültürünün çeşitli yansımalarını anlatan bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu romanla insan kendini Şahkulusultan tekkesinin esrarengiz atmosferinde bir Bektaşi ceminde bulmakta. Bu romanda okuyucu, geleneksel tasavvuf kültürünün içinde yetişen Gülendama'la, medreseli Hasan'ın evliliklerini, Süleymaniye semtinin tarihi dokusu içerisinde okuyacaktır. Dönemin en önemli modası olan Batılılaşma (balolar ve dans) karşısında bu yeni evli çiftin tutum ve davranışları da yine okuyucuya sunulan önemli bir unsur olarak görünmektedir.

Roman yalnızca İstanbul'da geçmemekte okuyucuyu 19. yüzyıl Paris'ine de götürmektedir. Romandaki her hayali olay aslında bir gerçekliğe dayanmaktadır ve “tarihi roman” ya da “belge roman” nitelenmesini sonuna kadar hak etmektedir. Bu yapıyla eser adeta sayfalarda kurgulanmış bir film tadındadır.